

PANTAILA TXIKIAN

Gaizka IZAGIRRE BROSA

HISTORIA APUR BAT

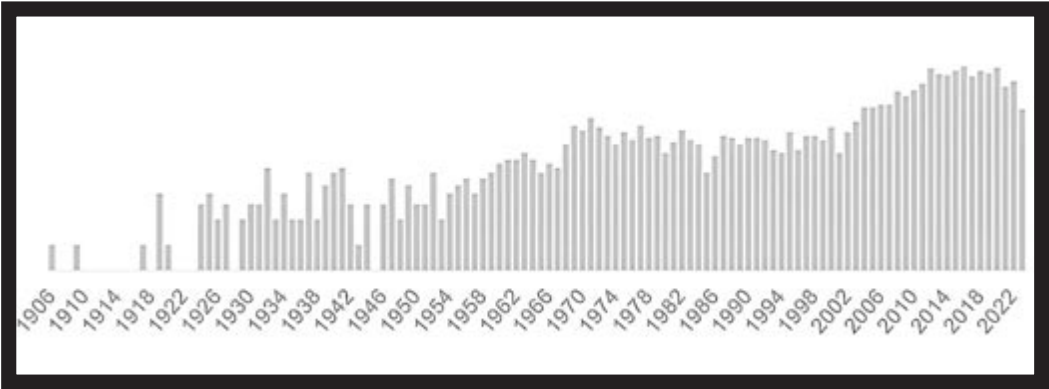
Askok diote sorreratik izan dela zinema «gauza politiko bat». Oso zaila da halakoa ez izatea; ikuspuntu jakin bat duen filma nola izan liteke ez-politiko? Kamera non ipini, plano jakin horren barruan zer erakutsi eta zer ez erabakitzen ari garen momentuan, gure ikuspuntua itsasten ari garelako. Batzuetan inkontzienteki agian, baina baita gure ideologia politiko ere. Baina hauteskunde bezperako erreportaje honen helburua zuzenean politika zein politikariak islatu dituzten telesailak gomendatzea da.

Politika zazpigarren artearen barruan txertatzen zinema mutuaren garaian hasi zen, 1915. urtean zehazki, David W. Griffith estatubatuarraren “The Birth of a Nation” filmarekin; inspirazio arrazista eta supremazista duen lana da. Ameriketako Estatu Batuen sorreraren gertakizun nagusiak kontatzen ditu: gerra zibila, Lincolnen hilketa eta abar. Arrazistatzat jotzen dute askok, Ku Klux Klan goraipatzen duelako.

Sergei M. Eisenstein zuzendariaren 1925eko eta 1927ko “Bronenosets Potyomkin” eta “Oktyabr” ere aipatuko nituzke. Tartean, 1926an, Fritz Lang-en “Metropolis” ere estreinatu zuten; etorkizuneko munduaren ikuspegi apokaliptikoaren bidez, gizartearen antolamenduari buruz gogoe-ta egin eta langile klasearen eta ugazaben arteko krisi soziala erakusten du. Bigarren Mundu Gerrak sekulako eragina izan zuen zinemagintzan eta amaitu zenean, herrial-

Hauteskundeak telesailen jokalekuan

Bihar izango dira udal eta foru hauteskundeak. Azken asteotan era guztietako kanpainak ikusi ditugu telebistan, prentsan nahiz sareetan. Fikziozko kontakizun batetik irtenda diruditen politikariak ezagutu ditugu, satira politiko baten gidoitik irtenda diruditen egoerak, eta nola ez, baita thriller politiko ilunenetan ikusten ditugun azpi-jokoak ere. Hauteskundeak amaitu eta oraindik ere politika-gose bazara, honatx datu zein gomendio batzuk.

dearen arabera desberdin hasi ziren jorratzen politikaren inguruko gaiak. 1945. urteaz gerortik, Italian neorrealismoa sortu zen, esaterako; Roberto Rossellini-ren “Roma città aperta” edota Vittorio De Sica-ren “Ladri di biciclette” filme-kin, besteak beste.

BILAKAERA

Interesgarria iruditzen zait, gai jakin bati buruzko fikzioak egiten dituztenean, urtez urteko bilakaera ikustea. Nabaria delako garai jakin horretako gertaerekin lotuta egoten direla ia beti jorratutako gaiak. Alegia, 1906-2022 bitarte politikaren inguruko gaiek zinemagintzan zer nolako presentzia izan duten aztertu dut. Urtez urteko igoera nabaria da, baita gai hau jorratu ez den urteetan zergatik izan ote daitekeen ere. Bigarren Mundu Gerratik aurrera izandako hazkunde ere ikaragarria izan da, bestalde.

POLITIKA TELESAILTAN

Goazen interesgarriena aipatzera. Izan ere, honako hauek dira, azken urteotan pantaila txikian politika mundua islatu duten izenburuen artean, onenak iruditzen zaizkidanak. Tira, onenak baino gehiago, politikaren zoko zoragarri baina, era berean, aspergarri eta ustel horiek guztiak telesail formatuan jorratu dituzten izenburu interesgarrienak. Ohar bat egingo dizuet: “House of Cards”-en falta nabari baduzue, arrazoia azalduko dizuet; ez dut gogorik Kevin Spacey aktorearen ezer gomendatzeko. Zergatik badakizuela uste dut.

Mrs. America

HBO Max

Ameriketako Estatu Batuetako gizon eta emakumeen arteko lan, dibortzio eta jabetza arloko eskubide berdintasuna sustatzen zuen proiektuaren aurka egin zuen politikari ultrakontserbadorea izan zen Phyllis Schlafly. Feminismoaren aurkako arerio amorratua, neurri batean emakumeen eskubideak geldiarazi zituen, horrekin guztiarekin gozatzen zuen bitartean.

Ekoizpen paregabe honek, hein handi batean, Cate Blanchett aktoreak maisuki gorpuztu duen Schlafly-ren pape-rari esker lortu du urteko telesail onenen zerrendara igotzea. Oso telesail politikoa iruditu zait, botere borroken eta borroka dialektikoen gainean eraikita dagoelako, eta historia aldatzeko gai diren iritzi korrante bihurtzen diren narratibak nola idazten diren erakusten duelako. Nabarmen-tzekoa, protagonistek jaurti-tzen dituzten mezuetatik ha-rago, moral autoritarioaren gaitzespena formaren bidez iristen zaiola ikusleari. Hain zuzen, Phyllisen eszena gehie-nak, estetika eta ikuspegi za-paltzaileak erabiliz, era karte-siar eta oso “akademikoan” errodatuta daude, eta bera beti dago planoaren erdian. Aldiz, eremu feministari dagozkion

eszenak kamera lurrunkorra-go eta askeago batekin hartu dira. Zuzendaritza lana pare-gabea da eta gidoia, biribila.

The Diplomat

NETFLIX

Keri Russell aktore ezaguna protagonista duen drama poli-tiko hau bereziki gomenda-garria iruditzen zait nazioar-teko tentsioak eta goi-mailako traizio politi-koak maite dituztenentzat. Aktoreak Kate Wyler diplo-matikoa gorpuzten du. Uste-kabea, nazioarteko krisi la-rri baten erdian, AEBetako enbaxadore izendatuko dute Erresuma Batuan. Hori guz-tia, Hal Wyler (Rufus Sewell)

politikari eta diplomatiko ezagunarekin duen harrema-na salbatzen saiatzen diren bitartean.

Zalantzarik gabe, Kate eta Hal Wyler senar-emazteak di-ra telesail honen funtsa. Dra-ma politikoa den arren, mai-tasun azpitramak “folletoi” kutsu apur bat eta umore do-si txikiak ere ematen dizkio serieari. Gidoiak lehentasun bera ematen baitie bikote ha-rremanari eta trama politi-koari. Haien arteko erlazioa eta nazioarteko etorkizun geopolitikoa ezbaian jar de-zakeen edozein erabaki maila berean kokatzen ditu. Elka-rrizketa zorrotz eta mami-tsuz betea, egoera interesga-rriak planteatzen ditu telesailak. Aipatu ditudan gainerako telesailekin aldera-

tuta, “The Diplomat”-ek he-rrialdeen arteko harremanak koipeztatzen dituzten zerbi-tzari publikoen lana islatzen du. Telesail arina eta entrete-nigarria da.

Borgen

NETFLIX

Boterea, ustelkeria, zintzotasu-na, familia, gizartea eta kazetari-tza uztartzen dituen hausnarke-tarik biribilena eta zorrotzena izan liteke eta, batez ere, entrete-nigarriena. Danimarkako lehen ministro izateko Birgitte Nyborg politikariak egunero egin behar duen lan eta sakrifizioa erakus-ten digu telesail honek. Baita helburu horrek bere bizitza per-tsonalean izango duen eragina ere. Nyborg ez da ohiko politika-ria, ordea. Lehen ministro izate-ko bidean da, baina bere integri-tateari eutsiz, idealak errespetatuz eta herriaren in-teresen alde borrokatuz.

Gidoi bikain eta dotorea, tonu didaktiko eta sakona duena. Ak-tore guztiak ere nabarmen-tze-koak, baina, batez ere, protago-nistarena egiten duen Sidse Babbett Knudsen azpimarratuko nuke. Bere pertsonaia gutako edonoren pare jartzeko duen gaitasunak bere familiaren ere-mu pribatuan sartzeko aukera ematen digu. Politikariez dugun irudi hotz eta eskuraezin hori guztiz apurtu eta pertsona

Lehen orrian «The Birth of a Nation» filmaren fotograma, eta urtez urte politika gaitzat hartu duten film kopuruaren bilakaera. Bigarren orri honetan, goian «Mrs. America» eta «Borgen», eta behean «The Diplomat».

arrunt baten mailan jartzen du. Noski, politikaren lehen lerroan egoteak hainbat momentutan eskuetatik alde egingo dion garapen pertsonal eta profesiona- la ekarriko dio. Oro har, emaku- mearen irudia eta eginkizunak oso modu interesgarrian aur- kezten ditu telesailak, topikoak eraitsiz eta estereotipoetara jo gabe. Erritmo biziko trama du, eta sastatzeko moduko elkarriz- keta zorrotz eta burutsuak.

The West Wing

HBO Max eta AMAZON

Politikaz mintzo bagara, histo- riako telesail onenen zerrenda ugaritan azaltzen den “The West Wing” aipatzea derrigo- rrezkoa da. Joshua Bartlett presidente demokrataren egu- nerokoa erakusten digu: eko- nomialari katolikoa eta pen- tsaera liberalekoa, bere kolaboratzaile leialekin batera AEBak kudetzeko erronkari aurre egin beharko dio.

Aaron Sorkin sortzailea ai- patzea ere ezinbestekoa irudi- tzen zait telesail honen muina ulertzeko. Elkarrizketa ugari bezain zorrotzetan oinarritu ohi baititu bere gidoiak, irau- pen luzeko travelling-ekin osa- tuak askotan. Horrez gainera, pertsonaia askok parte har- tzen dute eszena berean, ho- rrek dakarren guztiarekin: denbora tarte laburrean per-

Goian, «Stonehouse» eta «The Thick of It» telesailen fotogramak. Behean, «The West Wing» eta «The Minister».

tsonaia asko, oinez, eta etenik gabe hitz egiten duten bitar- tean. Ohartarazi nahi dut, be- raz, agian ez dela publiko guz- tientzat. Oso konplexua da. Oso azkarra da. Oso ondo pen- tsatutako gidoia du, amerikar politikaz gainezka eta esaldi gogoangarriz betea dagoena. Beren keinuetan, begiradetan, esku-hartzeetan definitzen di- ra pertsonaiak, guztiak ihesko- rrak. Karismatikoa da eta ba- tez ere, onerako zein txarrerako, oso amerikarra da.

Stonehouse

FILMIN

Gidoilariak sarritan esan ohi dute, benetan gertatu diren istorio harrigarriak pantaila- ratzerako orduan, hutsetik sortutako istorio originalak izan balira, ziurrenik onartu ere ez zituztela egingo. Hona- ko hau benetan gertatutako istorio sinestezin horietako bat da. Matthew Macfadyen, “Succession” telesaileko Tom, ikustea argudio nahi- koa iruditzen zait telesail ho- ni aukera bat emateko, baina jakina, ez da bakarra, inondik inora ere.

Benetako gertaeretan oina- rritutako miniserie honek John Stonehouse parlamen- tario britainiarraren istorioa azaltzen du: haren igoeran eta, batez ere, gainbeheran oi- narritua. Sekretuz, amarruz eta harreman bereziz beteta- ko istorio korapilatsua da, 1974an bere heriotzaren si-

mulazioarekin amaitu zen ar- te. Plana, ordea, ez zen espero bezala atera. Tragikomedia edo dramedia tonua duen is- torioa da, eta gidoia elkarriz- keta mamitsuz beteta dago.

The Minister

FILMIN

“Trapped” telesail gomendaga- rrian erakutsi zigun Olafur Da- rri Olafsson aktore bikainak zer-nolako maila duen, eta ekoizpen paregabe honetan ere gauza bera utzi du agerian. Be- nedikt Rikhardsson Islandiako lehen ministroa gorpuzten du kasu honetan, bere osasun mentala okertu dela-eta gober- nuaren egonkortasuna eta bere ingurukoen bizitzak mehatxu- pean jarriko dituen politikaria.

Islandiako mekanismo politi- ko guztiak ezagutzeko aukera ematen digu telesailak; batere konbentzionala ez den lehen ministro baten ikuspuntutik,

hain zuzen. Pertsonaiaren ga- rapena oso era interesgarrian azaldua dago; niri alor hori gustatu zait gehien. Islandiako RUV katean estreinatu zute- nean, lehen atalak %41,1eko ra- ting eta %94,4ko share ikaraga- rriak lortu zituen.

The Thick of It

FILMIN

2005. urtean Armando Ian- nuccik sortutako satira poli- tikoa, eta Peter Capaldi bikai- na protagonista duena. Gizarte Gaiena eta Herritarren Ministerioaren egunerokota- sunean murgilduko gaitu. “Yes Minister” klasikoaren kutsua duen ekoizpen honek politikarien, funtzionarioen, harreman publikoetako ardu- radunen eta komunikabi- deen artean sortzen diren ga- tazkak erakusten dizkigu. Horrek guztiak egoera ugari eragingo du, eta gobernarien

eta haien aholkularien gaitasun ezak agerian geratuko dira. Politika interesatu ala ez, biziki gomendagarria da, komedia dibertigarria izateaz gain, oso errealista delako. Komedia britainiarraren bila-kaera ezagutu eta garai berri-
ra nola egokitzen ari den jakiteko ezinbesteko seriea.

Parlement

FILMIN

Europako Parlamentuak zertarako balio duen ez badakizu, hauxe da zure telesaila. «Euro-eszeptikoentzat satira desegokia», dio telesailaren leloak.

Samy Frantziako parlamentari laguntzaile gaztea da kontakizunaren protagonista nagusia, eta ahalik eta unerik okerreanean hasiko da lanean: Brexit-aren erreferenduma egin eta aste gutxira. Europako Parlamentua izaki erraldoi, nahasi eta burokratiko moduan aurkezten du telesailak hasieratik. Europako herritar askok ez dute ondo ulertzen Erkidegoko erakundeen funtzionamendua, eta horrek instintiboki Samy protagonistarekiko enpatia sentiarazten digu.

Satiraren berezko esentzia horretan guztiz murgiltzen denean funtzionatzen du ho-

bekien telesailak; pertsonaien erradiografia umorearen bidez azaleratzen duenean. Legebiltzarkideak ezgai edo pertsona makiaveliko gisa islatzen dituenan, adibidez, aparta irudititu zait.

Vota Juan, Vamos Juan eta Venga Juan

HBO Max

Umorearen bideak jorratzea ere ezinbestekoa da politika aztertzerako orduan eta zer hoberik izenburu hauek baino. Hiru denboraldiko telesail zoragarri eta oso dibertigarria da eta kito. «Vergüenza» telesailaren umore deserosoa maite baduzu, «Veep» telesailarekin barre egiten baduzu eta «House of Cards»-en bertsio espainiarra ikusteko gogoz bazabiltza, baina Kevin Spaceyren pertsonaia Javier Camarak maisuki gorpuzten duen protagonista trakets, gezurti, oportunista eta baldar batekin ordezkaturata, hau da zure telesaila.

Zein ongi pasatzen dudan ekoizpen honekin eta zein gustura eta erraz ikusten den. Negatibotasunak guztia inbaditzen duen garai honetan, derrigorrezkoa izan beharko lu-

ke horrelako proposamenak ikustea. Espainiar politikarien kaskarkeria islatzen duen umorezko ezinbesteko telesaila.

Baron Noir

Errebantxa sozial egarri eutsiezinak bultzatuta, Philippe Rickwaert (Kad Merad) Frantziako Alderdi Sozialistako Nordeko alkateordeak egindako epopeia politiko eta judizialaren kronika azaltzen du telesailak. Ekoizpenak politikaren hodi ilunenak zeharkatzen ditu: traizioak, manipulazioa, botoak erostea, mendekuak eta ustelkeria, besteak beste.

«Baron Noir»-en zerbaitek harrapatzen badu, desengainu orokorrarekin lotzen den gaurkotasun politikoaren erretratu hiperrealista da hori. Fikzioan

azaltzen diren siglak inguruan dauzkazun benetako alderdi politikoeekin ordezkatu, eta ziur antzeko zerbait ikusiko duzula. Aipaturiko Rickwaert boterearen erotikak hordituta-ko pertsonaia magnetikoa da, maila ebolutibo politikoaren gorenean egotearekin itsututa bizi dena, aurrean nor dagoen axola gabe. Erraza da atal batzuetan arrazoi ekonomikoa ia bigarren mailakoa dela antzematea; jatorri nahiko apaletik etorri izana eta inplikazio emozionalak harri txiki bat besterik ez dira bidean eta ez diote arretarik kentzen haren benetako helburuari: botereari, alegia. Politika maite dutenei gozamen berezia eragingo dien arren, ikusle orokorrari ere gustatuko zaio, finean ondo egindako thriller politikoa baita.

Azken hiru adibideak: goian «Parlement» eta «Vota Juan»; behean «Baron Noir».

